

SHP'DE DEĞİŞİM VE YENİLENME SÖYLENDİĞİ KADAR KOLAY MI?

Erol KÖKTÜRK

DAYANAKLAR

Ülkemizde, genelde yaygın olarak dile getirilen istemler gerçekleşme olanağı bulamazlar. Bu istemlerin adı ortalıklarda dolaşır. Dilden dile yayılır. Ama uzun zaman sonra yinelemeler sıkıcı olmaya başlar. “Ben şu kadar küsur yıl önce de aynı şeyleri söylemişim”, ya da “ben yıllar önce dediğimi burada bir kez daha vurgulamak isterim,” türünden söylevler başlar. Bunun adı değişim değildir. Yenileşme değildir. Yinelemedir.

Böylesi bir yineleme ve gerçekleşmemiş yaygın istem olayı, aslında değişimin önünde ciddi bir engeldir. Bakmayın, değişimden yana olduğunu söylemesine, aslında değişime karşı olduğunu kamufle etmek içindir. Herkes için değil, ama çoğu için böyledir bu.

Çünkü aslında değişmek ve yenileşmek öyle söylendiği gibi kolay bir iş de değildir. Özel çabaları gerektirir. Yeni bir sorgulama, okuma, öğrenme, tartışma, yorumlama, yeni çıkarsamalar, yeni kararlar ve yeni bir kararlılık dönemi sonucu “değiştirdiğinden” söz edilebilir.

Bu değilse söylenmek istenen, şudur: Benim değişmeme gerek yok, herkes bana göre değişsin. Kimse “kendi ayrıntısının siyah olduğunu” söylemez.

Seçimin kazanılması gerekiyor. Bu ise halk SHP`yi desteklerse olacak. Burada şu noktalar akla geliyor:

- İnsanın bir şeyi desteklemesi için ona inanması gerekiyor.
- İnanabilmek için olgunun kendisine anlaşılabilir biçimde anlatılması gerekiyor.
- Kendisine aktarılanların yaşadıklarından kök aldığını görmesi ve bunlara yabancılaşma duymaması gerekiyor.
- Değerlendirme ve çözüm adına iletilenlerin olabilecek şeyler olduğuna aklının basması gerekiyor.
- Bunların gerçekleşmesi sürecine katılımında yalnız olmadığının duyumsatılarak güvenin güçlendirilmesi gerekiyor.
- Aktarılanların yalnızca yapılması gerekenler olmaması gerekiyor. Diğer deyişle dayatmalardan çok, aynı zamanda kendisinin de katılabileceği, yetileriyle geliştirebileceği öneriler demeti olduğunun ortaya konarak bunlara sarılmasının sağlanması gerekiyor.

Bu dayanaklar çerçevesinde Erken Seçim`e bakıldığında, seçimden başarıyla çıkmanın olabirliği konusunda nesnel koşulların var olduğu görülmektedir.

GENEL YAKLAŞIM

Toplumsal değişim bir zorunluluktur. Güzel bir tanım olarak da “tarihin tekerleğinin geri döndürülemezliği”nden söz edilir. Özcesi bir gelişme vardır söz konusu olan ve bu gelişme

öznel istemlerden bağımsız olarak ortaya çıkar. Öznel istemlerin buna yaklaşımına göre de hızını ve yönünü çizer.

“Bu gelişme süreci, aslında, olanak ile gerçeğin diyalektik bütünlüğüdür. Olanak ile gerçek arasında örgensel (organik) bir bağ vardır. Bu iki kategori birbirine sarmaşırlar; olanak, potansiyel bir iç gerçek olarak, sözcüğün en geniş anlamında, gerçeğin bir biçimidir. Nesnel gerçeğin kendi kendine devinimi ve kendi kendine gelişmesini dile getiren olanaklar, nesnel gerçeğin içinde doğarlar ve var olurlar. Karşılıklı bağlantıda belirleyici olan, gerçektir.”

Gerçek burada soyut olarak bırakılmışsa da, toplumsal ve doğasal yaşamın her alanını kapsadığı anlaşılacaktır. O zaman herhangi bir edimde çıkış noktası niyetler değil de yaşananlar olmalı, düşüncenin yaşama uyarlanması ile yaşamın düşünceye yansımaları arasındaki etkileşim doğru kurulmalıdır. Yaşamın kendisi değiştirilecek nesne olduğuna göre, bu nesnenin iyice çözümlenmesi gerekir. Ancak böylece sonuçta boşa kürek çekilmemiş olabilir.

Söz konusu olan toplumsal yaşamın çok özelleştirilmiş bir alanı değil de doğrudan kendisi olunca, durup düşünmek daha fazla anlam kazanacaktır. Toplumsal yaşamın ve oluşumun karmaşıklığı, çeşitliliği, dengeleri, değişime direnme noktaları v.b. iyice aydınlatılmalı ve özenle ele alınmalıdır. Bunların hem kendi iç yapıları hem de toplumsal sistemin bir ögesi olarak karşılıklı ilişkileri sağlam kurulmalıdır. Bu, sorunun bir boyutudur.

Öte yanda ise bu yapıyı değiştirecek bir örgütlenmenin konumu bulunmaktadır. Bu örgütlenme ne kadar doğru çözümler yaparsa yapsın, toplumu oluşturan insanların önemli bölümünün ya da çoğunluğunun desteğini almadan değişim sürecini nasıl başlatabilir? O zaman bir yanda toplumsal sistem, bir yanda buna alternatif politikalar, öte yanda bu alternatif izlencenin kendilerine yönelik çözümler sunduğu insanlar bulunmaktadır. “Örgütlenme nerededir?” sorusu akla gelecektir. Örgütlenme eğer bu insanlardan, toplumdan soyutsa, zaten çok önemli bir ayak olarak ortada kalacaktır. Yani örgütlenme alternatiflerle birlikte toplumsal yaşamın içinde yer alabilmelidir. Dışında kaldığı zaman şanssızdır zaten.

Böylesine bir yapı, toplumun doğru okunmasını, bu yapı içindeki olanakların doğru belirlenmesini ve yine toplumun diliyle bu olanakların alternatiflere dönüştürülerek yine topluma taşınmasını olası kılacaktır. Bu noktada, *“olanaklar, bir nesnenin gelişmesindeki farklı yönleri dile getiren eğilimler olarak, gerçeği gelecekte bakımından karakterize ederler. Her olanak belli bir yönde gerçekleşmeye yönelmiştir. Gelişme, nasıl gelişecekleri önceden belli olan olanakların serpilip gelişmesinden ibaret değildir; gerçek, içinde olanakların doğduğu ve yeni gerçek durumuna dönüştükleri sürekli bir süreçtir.”* Bu süreç kavrandığında her olanağın gerçeğe dönüştürülmesinin önemi daha iyi anlaşılacaktır. Bunun ideolojik anlamda başka biçimlerde yorumlanması, bu gerçekliği bekleyen yığınların istençleriyle karşı karşıya gelmek olmaz mı?

Kuşkusuz ulaşılması ereklenen kesin hedefler olacaktır. Önemli olan ise, ormana bakarken ağaçları görmeme yanlısına düşülmemesidir. Ya da yolun sonuna bakarken dönemeçleri kaçırmamanın gerekliliğidir. İstencimizde bu yolu geometrik anlamdaki en kısa çizgiden tamamlama eğilimi olabilir. Gönül de bunu ister. Ancak toplumsal yapı ile ulaşılacak istenen hedefi birleştiren yol bir doğru değildir çoğunlukla...

Önemli olan, önceden belirtildiği gibi, olanakları, ancak bunların soyut olanlarını değil, somut olanlarını belirlemek ve değerlendirmektir. Soyut olanaklar, sözcüğün anlamına uygun olarak, düşünsel düzeyde üretilebilirler. Ancak bunların bir bölümünün yine düşüncede kalması söz konusu olabilir. Oysa somut olanaklar yaşanan gerçekliklerden kaynaklanırlar. İşte bu olanaklardır önemle izlenmesi gereken. Fakat bunların, *“gerçek durumuna gelebilmeleri için, elverişli koşulların bulunması gerekir. Toplumsal yaşamda olanakların gerçekleşip gerçekleşmeyecekleri, büyük ölçüde insanların istençlerine, bilinçlerine ve*

girişkenliklerini toplumsal gelişmeye katmalarına bağlıdır. İşte burada öznel etkenin kendisini göstermesi gerekir.

ÖRGÜTLENMENİN ÖNEMİ VE GİRİŞKENLİK

İnsan potansiyelini, insanlardaki potansiyeli büyütece düşürecek ve odakta toplanmalarını sağlayacak güç, örgütlenmedir. Farklı yapıları, özellikleri ve zaman zaman farklı eğilimleri ortak istemler çevresinde kenetleyecek ve örececek bu gücün kendisi toplumun bir parçası olabilmelidir.

Örgütlenmenin değişik öğelerden oluştuğu bir gerçektir. Yani örgütlenme de bir sistem özelliği taşır. Örgütün, örn. bir partinin, bir güce dönüşmesi içinse, önce kendi iç bütünlüğünü sağlaması gerekecektir. Yani öğeleri arasında en iyi ilişkilerin kurulduğu bir bütünlük... Bu, tepeden-tabana, politikadan-uygulamaya bir bütünlük...

Ancak böylesi bir yapı, *“toplumsal değişim için gerekli verileri toplama, bu verileri hızla değerlendirip alternatiflere dönüştürme ve bu alternatifleri de bunları yaratan koşullar değişmeden hızla uygulayarak sonuçta gerçeklere dönüştürme sürecini işletebilir. Diğer deyişle örgüt, eylemlerini ve girişimlerini toplumsal yaşamın değişme hızından daha büyük bir hızla yapabilmelidir.”* Bunun sağlanmasıyla ki, gelişmeye yön verme işlevini yerine getirebilir.

Bu açıklamanın diğer bir anlamı da şudur: Gelişmeyi geriden izleme konumuna düşmeden, gelişmeyle en azından başa baş, ama daha önemlisi gelişmenin önünde yürüyebilmelidir örgüt. Tersisi durumda dogmalara ve savsözlere sığınma “doğal” olacaktır. Kısası, toplumsal değişimdeki canlılık, örgütsel yaşamdaki bir canlılığı da getirebilmelidir. Böylesine canlı ve devingen bir yapı, her olanağın yakalanmasını, gerçeğe dönüştürme için somut yolların bulunmasını ve gelişmenin sağlanması için de girişimi başlatacaktır. Örgütün kendisi sürekli güncel düşünen, yeniyi bulan, geleceğe uzanan bir çizgiyi izleyebilecektir.

SAPTAMALAR

Bu genel yaklaşım doğrultusunda şu saptamalar yapılabilir:

1. Ülkede ANAP erkenden kurtulmanın nesnel koşulları vardır.
2. Erken seçimi başarıya dönüştürmenin olanakları vardır.
3. Toplumsal beklentileri doğru okuyabilmek koşuluyla, halka ulaşma olanakları vardır. Ancak ulaşmanın yolları konusunda yaratıcı olunması gerekiyor.
4. Seçimi kazanma hedefini ülkeyi sıkıntılardan kurtarma hedefiyle bağlama, söylendiği kadar kolay olacağına benzememektedir.
5. SHP, sahip olduğu örgütüyle bu seçimi başarıya ulaştırma potansiyellerine sahiptir.
6. Ancak bu enerjilerin potansiyel olarak kalmasına neden olan, kinetiğe dönüşmesini engelleyen iç sorunlar çözülebilmemiş değildir.
7. Örgütün iç bütünlüğünü sağlaması, iç hoşgörünün ve güvenin oluşturulması gelişmeleri yönlendirme olanaklarını yaratabilir.

ERKEN SEÇİM SÜRECİ

Bugünlerde bütün düşünceler, doğal olarak, seçime yöneltmiş durumda. Bu seçimleri bir "baskın seçime" dönüştürenlere karşı "basan" taraf olabilmek gerekiyor. Bu süreçte iki yarış var: 20 Ekim saat 17'ye kadar sürecek olan "partinin dış faktörlere karşı yarışı", 15 Eylül'e kadar sürecek olan "parti içi yarış".

Parti içi yarışın, daha dün tamamlanmış olan kongreler sürecinin atmosferinden kurtulmuş bir ortamda yürütülmesi gerekiyor. Bu nedenle ön seçimde yarışacakların yarışma biçimleri, üslupları, seçecekleri sözcükler ve koyacakları hedefler önem taşıyor. Kurultayda aşıldığına kendimizi inandırmaya çalıştığımız karşıtlıkların, dozu kaçırılmış yüklenmelerin hortlatılmaması ciddi bir beklentidir. Bu süreçte ve sonrası süreçte, parti, çokça sözü edilen, ama yarım yaşanan "birlik bütünlük" görünümünü güçlendirmek zorundadır. Bunun yapay ve deyim yerindeyse "tablosal" biçimde kurulmasının yetmezliğini, parti Bartın seçimlerinde yaşadı. Bu siyasi sorumluluğu ve olgunluğu bu süreçte yapay olmayan biçimde göstermek gerekiyor.

Çünkü bu yapıda olunamazsa, mücadele edilecek dış faktörleri alt etmek zorlaşacaktır. Bu faktörlerin başlıcaları olarak şunlar göze çarpıyor:

- ANAP iktidarı başlıbaşına bir olumsuzluklar çıkını olarak karşımızda duruyor.
- 12 Eylül dönemi boyunca toplumu kısıpçlayan demokratik olmayan yasalar, başta anayasa v.d., aşılması gereken önemli bir olumsuzluklar kümesi olarak karşımızdadır.
- İletişim araçları, basın ve televizyon alanında yaratılan tekelleşmeler seçimler sırasında halka ulaşmayı engelleyecek etkenler olarak belirginleşiyor.
- DSP etkeni, artık bazı ciddi tavırları ve politikaları gerektiren bir duruma gelmiştir. Burada, DSP`yi güçlendirenin DSP kendi iç dinamikleri olmadığını, SHP`nin güçsüzleşmesi olduğunu sağduyuyla saptamak gerekiyor.
- 12 Eylül`ün temel amaçlarından olan depolitizasyonun en üst sınırlarına ulaştığı, kararsızlar oranının % 20-30 arasında değiştiği bugünlerde bu sorun da önemli bir etken olarak göze çarpıyor.
- Partinin sivil örgütlenmelerle diyalog içinde seçimlere hazırlanacak hazırlıklardan yoksun olduğu görülüyor.

Bunlara başkaları da eklenebilir kuşkusuz. Ama her şeye karşın yığınlara ulaşılması ciddi bir görev olarak ortada duruyor. Bu noktada 1987 seçimlerine göre SHP`nin şansını artıran bir gelişme var: Parti Merkez Yürütme Kurulu tarafından yayımlanan raporlar. O zamanlar "SHP erke geldiğinde neler yapılacağı" sorulduğunda sayın İnönü, "hele gelelim, o zaman gösteririz," diyordu. Bu yanıştan dönülmüştür. Şimdi neler yapılacağı söylenebilecek alternatifler var. Bunların bu seçim döneminde hem halka anlatılması, bu arada da geliştirilmeleri gerekiyor.

Bu seçimlerde yerel yönetimlerde olunan yerler var, olunmayan yerler var. Dolayısıyla bu alanlarda izlenecek merkezi olan, yerel olan politikalar olacak. Bunları yaşama geçirirken merkezi ve yerel çabalar harcanacak. Önemlisi, bunları bir bütünün parçaları olarak kavramak ve uygulamak. Genelle yereli hem örgüt hem de politikalar düzeyinde eklemleyen bir seçim süreci...

Bunların uygulanmasında her şeyden önemlisi, örgütlerin göstereceği performanslar. Genel merkeziyle, alt birimleriyle, örgütün bu kısacık süreci en optimum biçimde örgütlemesi gerekiyor. Moral gücünü sürekli artıran, yığınlıklara düşmeyen bir örgüt ortamının yaratılması gerek.

Yerel yönetimlerde olunan yerlerde, yapılanlara sahip çıkarak halka anlatmak, yapılamayanların gerekçelerini ortaya koymak, “genel iktidar olduğunda bunları yapma güvencesi” vermek çıkış noktaları olmalıdır.

SONUÇ

Böylesi bir görünüm içinde, “seçimi kazanmak olabilir mi?” sorusunun yanıtının olumlu verilmesini sağlayan koşulların varlığını bir kez daha vurgulamak gerekiyor.

Var olan olanakları gerçeğe dönüştürme için ortam varsa neden başarıdan kuşku duyulsun? Başarıya önce örgütün inanması gerekiyor. Bu inanç ve güven oluşunca, bunu halka taşımak daha kolay olacaktır.

Yani baştaki belirlemelere dönülürse, şu an yaşanan gerçeklikleri, halkın beklentilerini, kararsızlık nedenlerini doğru tanıyarak seçim hedeflerini koyma; bunu yaparken seçim sonrasına bırakıldığında güvensizlik yaratacak “sözleri ve taahhütleri” açıkça ve korkusuzca verme; hiç olmazsa SHP`nin bu seçimi seçme ve seçilmeye indirgemeyeceğini kanıtlama; sivil örgütlerle bağların kurulması görevini boşlamama duyarlı noktalar olarak göze çarpıyor.

Bu fırsatın ülkemiz ve insanlarımız açısından iyi değerlendirilmesi, yeni belirsizlikler yaratabilecek bir olumsuzluğa meydan vermeyecek bir seçim kazanımına ulaşılması, baskın seçimde basan taraf olunması tarihsel bir beklenti olmaktadır.